

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategianluonnoksesta.

Strategian lähtökohdissa on mielestämme kuvattu hyvin Suomen luonnon monimuotoisuuteen liittyvää tilannetta ja kansainvälisiä sopimuksia, joihin Suomi on sitoutunut. Pidämme myös hyvänä, että lähtökohdissa on tunnistettu myös luontokadon ja ilmastonmuutoksen välinen yhteys. Näiden yhteensovittaminen ja kokonaisvaltaisten vaikutusten arviointi on mielestämme erittäin tärkeää ja vaatii laaja-alaista yhteistyötä.

Strategian lähtökohdat ovat kannatettavia. Ruoka-alalla ja elintarviketeollisuudella sen tärkeänä osana on merkittävä vaikutus ja riippuvuussuhde luonnon monimuotoisuuteen. Toimiala tunnistaa luonnon monimuotoisuuden merkityksen ja sillä on suuri tahtotila olla myötävaikuttamassa tavoitteiden toteutumiseen. Toimiala on myös keskeinen ruokaturvan ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Luonnon tilaan kohdistuvien paineiden vähentämisen lisäksi tärkeää on tunnistaa myös luonnon tilaan positiivisesti vaikuttavat toiminnot ja vahvistaa niitä. Kansallisesti on keskityttävä niihin asioihin, jotka ovat meille olennaisia. Luontovaikutukset ovat ilmastonmuutosta lukuun ottamatta paikallisia ja alueellisia eli luonnon tilaa ja etenkin sen parantamiseen liittyviä toimia ei voi suunnitella muutoin kuin paikallisista lähtökohdista. Luontokato ja ilmastonmuutos ovat hyvin vahvasti linkissä toisiinsa, mutta edellä mainitusta johtuen niihin vaikuttaminen ja toimenpiteiden suunnittelu edellyttää paikallisista ja alueellisista lähtökohdista tehtävää tarkastelua.

ETL pitää hyvänä, että kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian lähtökohtana on sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukainen toteuttaminen. Yhteiskunnan eri tahojen (viranomaiset, asiantuntijat, yritykset ja yksityishenkilöt) osallistuminen toimintaohjelmien laadintaan on

kestävyyssuunnan taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden varmistamisen lisäksi erittäin tärkeää ohjelmien hyväksyttävyyden, sitoutumisen ja siten lopullisen vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Haluamme vielä korostaa, että eri strategioiden tavoitteiden yhteensovittaminen on tärkeää sekä kansallisella, EU- ja kansainvälisellä tasolla. EU:n biodiversiteettistrategian pohjalta tehtävä EU-tason säädösvalmistelu on vielä täysin kesken, joten emme tiedä, mitä konkreettisia toimia EU-tasolla päätetään toteuttaa. Mielestämme on tärkeää, että Suomessa ei kansallisella tasolla lähdetä asettamaan EU-tasoa tiukempia tavoitteita tai toteuttamaan omaa kansallista sääntelyä.

3.1 ja 3.2 Päätavoite ja tarkemmat tavoitteet

ETL pitää hyvänä, että strategialuonnokseen kirjattu päätavoite on yhdenmukainen EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteen sekä YK:n biodiversiteettisopimuksen kanssa. Myös tarkemmat tavoitteet ovat mielestämme kannatettavia, mutta kaipaavat vielä tarkennuksia. Erityisesti toivomme huomiota kiinnitettävän kriittisiin toimintoihin kuten ruuantuotantoon ja sen kokonaisvaikutuksiin niin luonnon monimuotoisuuden, talouden kuin omavaraisuuden näkökulmasta.

Kuten todettua, luontokato on ongelmana laaja-alainen ja moniulotteinen. Sen tähden on perusteltua, että tavoitteiden vaikutusten ennakoarviointiin kiinnitetään erityistä huomioita. Vaikutustenarvioinnissa on kiinnitettävä huomiota vaikutusketjujen pituuteen ja moniulotteisuuteen. Lisäksi on huomioitava suorien vaikutusten lisäksi myös välilliset vaikutukset.

Keskeistä on, että tavoitteiden toimeenpano on toimivaa. Elintarviketeollisuudella on keskeinen vaikutus strategian toteutumisessa ja toteuttamisessa. Siksi pidämme perusteltuna, että pääsemme mukaan toimenpiteiden jatkovalmisteluun. Monet elintarviketeollisuuden yritykset ovat jo aloittaneet luontotyön (mm. SBT for Nature -pilottiryhmä) ja keränneet tietoa sekä suorista vaikutuksistaan että arvoketjunsä vaikutuksista. Luontovaikutusten vähentämiseen tähtäviä toimia ja sitoumuksia on alalla tehty jo pitkään, ja todennäköisesti omia yrityskohtaisia tavoitteita asetetaan enenevästi lähitulevaisuudessa. Vuoropuhelu ja yhteinen jatkovalmistelu hyödyttäisi varmasti kaikkia osapuolia ja parantaisi strategian toteutusta.

Näkemyksemme on, että vapaaehtoisuudella päästään parhaaseen lopputulokseen. Pakottavalla lainsäädännöllä lisätään byrokratiaa sekä alan toimijoiden että hallinnon näkökulmasta. Hallinnollinen taakka lisää kustannuksia ja vie resursseja.

Yhteistyö ja avoin keskustelu alan toimijoiden kanssa on keskeisessä roolissa valmistelussa. ETL toivoo pääsevänsä mukaan valmisteluun nykyistä laajemmin.

Toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että ne mahdollistavat taloudellisesti kannattavan ja kestävä elinkeinotoiminnan eivätkä aiheuta perusteetonta hallinnollista taakkaa. Lisäksi on huomioitava elinkeinonvapautta ja omaisuudensuojaa koskeva näkökulma. Sitoumusten tulee perustua ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen ja julkisen rahoituksen lisääminen kannustimena tähän tarkoitukseen on perusteltua. Olennaista on myös, että lainsäädäntö tukee elinkeinotoiminnan luontotyötä. Lisäksi tärkeää on varmistaa, ettei kansallisilla toimilla aiheuteta monimuotoisuuden heikkenemistä toisaalla (ruoantuotannon omavaraisuus vs. tuontielintarvikkeet). Ruoantuotannon luontovaikutusten seuraaminen ja niihin vaikuttaminen on huomattavasti helpompaa kotimaassa kuin pitkien hankintaketjujen päässä.

On ensiarvoisen tärkeää, että tietopohja on riittävän laaja koskien niin luonnon monimuotoisuuden tilaa, sen pitkäaikaiskehitystä ja kuin kestävyysmurroksen toteutumista. Tarvitaan lisää tieteseen perustuvaa tasavertaista tutkimusta ja tietopohjaa.

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

Pidämme hyvänä sitä, että tavoitteita tarkastellaan pääelinympäristökohtaisesti, jotta toimenpiteet voidaan kohdentaa kohdennetummin. On myös tärkeää, että riittävästä tieteseen perustuvasta tietotasosta ja seurannasta huolehditaan.

Strategian kohdassa 3.3.3 käsitellään muun muassa maatalousympäristöissä tavoiteltavaa luonnon monimuotoisuuden selkeää lisäystä. Mielestämme tavoitteiden toteuttamisen taloudellisia vaikutuksia ja kokonaisvaikutukset kotimaiseen ruuan tuotantoketjuun on luonnoksessa arvioitu suppeasti. Toivomme, että tähän kiinnitetään erityistä huomiota jatkovalmistelussa.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

Suojelu tulee kohdentaa vain perustellusti uhanalaisille alueille. Elinkeinoiminnan edellytykset tulee turvata ja rajaukset elinkeinotoiminnalle tulee kohdentaa vain perustelluista syistä ja vain rajatuille alueille. Painopiste tulee olla vapaaehtoisessa suojelussa.

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

Elintarviketeollisuus näkee tärkeänä vuorovaikutuksen lisäämistä uusien ratkaisujen kehittämiseksi ja tiedossa olevien hyvien toimintatapojen levittämiseksi. Kannatamme myös informaatio-ohjauksen lisäämistä.

ETL pitää hyvänä, että luonnon monimuotoisuutta koskevia tavoitteita edistetään jo käynnistettyjen ohjelmien, kuten Suomen kiertotalouden strategisen ohjelman ja biotalousstrategian kautta. Toimenpiteissä tulee korostaa vapaaehtoisuuteen perustuvia toimia, jotka tarjoavat elinkeinoelämälle joustavan tavan edistää yhteisiä tavoitteita. Kuten strategiassa todetaan, elinkeinoelämän vaikutusmahdollisuuksia luonnon monimuotoisuutta koskeviin toimenpiteisiin ja politiikkaan tulee parantaa. Myös yhteistyötä alueidenkäytössä tulee tiivistää hallinnon ja luonnon

monimuotoisuuden vaikuttavien toimijoiden kuten elinkeinoelämän kanssa. Lainsäädännön tulisi tukea yritysten luontotyötä.

Oleennaista on myös tiedepohjaisuus toimenpiteiden taustalla ja niiden kohdentamisessa. Esimerkiksi kasvipohjaiset tuotteet eivät ole automaattisesti eläinperäisiä tuotteita parempia tälläkään sektorilla, vaikka näin s. 48 myönteisenä tekona ilman perusteluita todetaan. Tarkoituksenmukaista olisi puhua luontovaikutuksiltaan haitallisten tuotteiden korvaamisesta kestävämmillä. Esimerkiksi kotimaisella maidontuotannolla on positiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle.

Pidämme tärkeänä, että suomalaisten mahdollisuuksia toteuttaa luonnon kantokyvyn rajoissa olevia elämäntapoja ja ruokavalintoja edistetään tutkimukseen perustuvalla tiedolla, jonka tuottamisessa hyödynnetään myös ruoka-alalta löytyvää osaamista. Ruokavalioon liittyvistä asioista puhuttaessa olisi hyvä aina muistaa myös elintarvikkeiden ravitsemuksellinen puoli ja rooli osana monipuolista ruokavaliota.

Ekologisen kompensaation käyttöönottoa tulee selvittää nykyistä laajemmin ja tehdä sen vaikutuksista ennakkollinen vaikutustenarviointi, joka sisältää myös laajan kartoituksen yksityisten yritysten näkemyksistä käyttöönotossa.

Julkishallinnon ohjauskeinojen tulee olla mahdollisimman johdonmukaiset, kuten strategiassa todetaan. Ohjauskeinojen tulee olla vapaaehtoisuuteen pohjautuvia ja perusteetonta hallinnollista taakkaa yrityksille tulee välttää.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

-

3.7 Suomi maailmalla

-

Muita huomioita luonnoksesta

Mielestämme strategialuonnoksessa on kuvattu laajasti luonnon monimuotoisuuden liittyvää tilannetta. Sen edistämiseen liittyvät tavoitteet ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, mutta konkreettiset toimenpiteet ja niiden vaikutustenarviointi on toteutettu varsin suppeasti. ETL näkee tavoitteiden toimeenpanon olevan keskeisessä roolissa strategian toteutumisen näkökulmasta ja pitää erittäin tärkeänä, että niiden toteutumiseksi tarvittavia toimenpiteitä tulee tarkastella myös sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmasta.

Ruoka-alalla luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja toimet kestävän ruuantuotannon edistämiseksi ovat tärkeä osa alan yritysten pitkäjänteistä vastuullisuustyötä. ETL toivoo, että suomalainen ruoka-ala kutsutaan tiiviimmin mukaan strategian jatkovalmisteluun.

Raininko Mari
Elintarviketeollisuusliitto ry